

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Коса Руслана Сергійовича

**«Відбір дітей до груп початкової підготовки з футболу з урахуванням
раннього початку занять спортом» на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт**

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України 9 квітня 2025 року Косом Русланом Сергійовичем було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Відбір дітей до груп початкової підготовки з футболу з урахуванням раннього початку занять спортом» та її обговорення (науковий керівник – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент Улан А.М.).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри історії та теорії олімпійського спорту було прийнято рішення надати здобувачу Косу Руслану Сергійовичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Сучасний футбол є одним із найпопулярніших та найвидовищніших видів спорту у світі, що в свою чергу вимагає від спортсменів демонстрації в тренувальному процесі та під час змагань результатів на рівні над можливостей. Серед сучасних тенденцій розвитку футболу науковці та тренери відзначають його «омолодження»:

початок занять даним видом спорту у ранньому віці, зміщення вікових зон демонстрації перших високих результатів та початку професійної кар'єри у бік їх зменшення. У футболі актуальним сьогодні є практика занять на базі приватних клубів, що організовують підготовку дітей, починаючи з двох років. Однак, зважаючи на те, що спортивна діяльність пов'язана з фізичними навантаженнями, а дошкільний вік, як зазначають фахівці, є найбільш уразливим і небезпечним періодом в онтогенезі, заняття спортом у даному віці мають відповідати чітким критеріям, дотриманням правил та рекомендацій, а заняття мають відбуватись з урахуванням вікових особливостей юних спортсменів. Від так, потребує вирішення протиріччя, що склалось між існуючою практикою занять футболом з раннього віку та відсутністю методології побудови програм підготовки дітей для даної вікової групи та їх організованого переходу до груп ДЮСШ для продовження спортивної кар'єри, а також комплектування груп початківців, базуючись на результатах спортивного відбору. Методики, що використовуються для підготовки дітей дошкільного віку, переважно мають вигляд спрощеної програми підготовки спортсменів більш старшого віку, доповненої ігровим методом, що мало враховує особливості контингенту даної вікової групи з урахуванням специфіки їх росту та розвитку. Проблема полягає ще й у тому, що значний відсоток дітей, які займаються футболом у приватних клубах, відсіюються, досягаючи 7-річного віку. Причиною є, як правило, відсутність організованого спортивного відбору при переході до ДЮСШ на етап початкової підготовки, що виключає можливість урахування раннього початку занять футболом та вже здобутого певного рівня підготовленості. Малодослідженим досі залишається питання раннього початку занять спортом у футболі. Підґрунтям для цього може слугувати раціональна побудова підготовки дітей у дошкільних футбольних клубах, врахування їх індивідуальних можливостей розвитку та організований перехід найбільш здібних до груп початкової підготовки на базі ДЮСШ. Вищевідзначене обумовило інтерес до даної теми дослідження

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021 – 2025 рр. за темою «Структура і зміст багаторічної підготовки спортсменів у сучасних умовах розвитку спорту» (державний реєстраційний номер 0121U108197).

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

- уперше, на основі аналізу світового досвіду провідних спортсменів і міжнародних та вітчизняних футбольних команд, визначено тенденцію до раннього початку занять футболом, виявлено зміщення вікових меж формування професійної кар'єри футболістів залежно від їхньої ігрової позиції;
- уперше виявлено й науково обґрунтовано особливості та рівень підготовленості спортсменів-початківців і футболістів із досвідом занять у молодшому шкільному віці на етапі початкової підготовки;
- уперше запропоновано та обґрунтовано диференційований підхід відбору початківців з урахуванням їхнього вихідного рівня підготовленості та попереднього досвіду занять футболом;
- уперше обґрунтовано критерії відбору дітей для занять футболом на етап початкової підготовки, які дають змогу підвищити точність та ефективність процесу спортивного вдосконалення;
- уперше розроблено та впроваджено алгоритм відбору дітей до груп початкової підготовки на основі комплексної оцінки рівня їхньої підготовленості й подальшої диференціації за групами;
- уперше комплексно досліджено міжнародний і вітчизняний досвід підготовки спортсменів у дошкільних футбольних закладах, виокремлено основні напрями їхньої діяльності та визначено спільні й відмінні риси методичної роботи таких закладів;
- доповнено та розширено дані про тенденцію ранньої спеціалізації в різних видах спорту (складно-координаційних, ігрових, тенісі, плаванні ін.) та її врахування в процесі побудови підготовки спортсменів. Зокрема, визначена

думка фахівців стосовно ранньої спеціалізації у різних видах спорту, підтверджено, що ранній початок занять спортом не є причиною зменшення тривалості спортивної кар'єри у різних видах спорту, визначені особливості організації спортивної підготовки з дітьми молодшого шкільного віку у різних видах спорту.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть застосовуватись тренерами для організації спортивного відбору дітей на етап початкової підготовки у ДЮСШ, для організації процесу спортивної підготовки футболістів на початкових етапах багаторічного удосконалення; тренерами дошкільних футбольних клубів для організації процесу підготовки спортсменів дошкільного віку, які займаються футболом. Це дозволить покращити якість тренувального процесу та сприятиме підвищенню якості спортивного відбору перспективних дітей для продовження занять футболом на базах ДЮСШ, інших спортивних шкіл та клубів; сприятиме підвищенню ефективності орієнтації спортивної підготовки перспективних футболістів вже з ранніх етапів багаторічної підготовки та розкриттю і реалізації їх спортивного потенціалу та можливостей.

Результати досліджень впроваджені у освітній процес кафедри історії та теорії олімпійського спорту Навчально-наукового олімпійського інституту Національного університету фізичного виховання та спорту України при викладанні дисципліни «Сучасна періодизація спортивного тренування», (30.06.2023); кафедри футболу НУФВСУ при викладанні дисципліни «Теорія і методика тренерської діяльності у обраному виді спорту» (23.05.2024) та в практичну діяльність Академії ФК «Шахтар» Донецьк (м. Київ) (18.11.2024), в процес підготовки футболістів-початківців, що займаються у секції футболу Центру військово-патріотичного та фізичного виховання дітей та молоді «Єдність» (м. Київ) (26.11.2024), в процес підготовки футболістів-початківців ГО «ФК Пантера» (м. Київ) (27.11.2024).

Теоретичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження дозволяють систематизувати інформацію щодо анатомо-

фізіологічних особливостей розвитку дитини та особливості її розвитку під впливом занять руховою активністю; розширити існуючі уявлення щодо особливостей підготовки спортсменів початківців з урахуванням раннього початку занять футболом; побудови тренувального процесу спортсменів у дошкільних футбольних клубах; встановлення тенденцій до омолодження та співставлення вікових параметрів футболістів до тривалості їх кар'єри.

Представлені в дисертаційній роботі системний та комплексний підходи до поставленої проблеми можуть стати методичною основою для подальшої розробки проблематики із деталізацією теоретичних положень з можливістю створення додаткових етапів підготовки в системі багаторічного вдосконалення.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом дослідження, тривалістю дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами та без дисертант самостійно

виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлені в 15 наукових працях, з них 6 статей у фахових виданнях України, 9 публікацій апробаційного характеру (2 з яких у міжнародних виданнях).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи були представлені на Міжнародній науково-практичній конференції “Стратегічні пріоритети розвитку науки, освіти та суспільства” (червень 2022 р., м. Полтава); Міжнародній онлайн-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (жовтень 2022 р., м. Миколаїв); VI Міжнародної Міжнародній Конференції «Сталий розвиток та спадщина в спорті: проблеми та перспективи (Листопад 2022 р., м. Київ); XV Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (листопад 2022 р., м. Київ); Міжнародній науковій конференції «Public health – a basis of physical culture and sports» (листопад 2023 р., Riga, Latvia); VII Міжнародній конференції «Сталий розвиток та спадщина в спорті: проблеми та перспективи (листопад 2023 р., м. Київ); XVII Міжнародній конференція молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (листопад 2023 р., м. Київ); XVIII Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (травень 2024 р., м. Київ); VIII Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи» (листопад 2024 р., м. Київ); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту: актуальні питання теорії та практики (квітень 2023 р., м. Харків); Всеукраїнському круглому столі «Психоемоційна підтримка студентської молоді в умовах війни та у післявоєнний період засобами фізичного виховання» (квітень 2023 р., м. Вінниця); онлайн-вебінарі Навчально-наукового олімпійського інституту НУФВСУ «Теорія і практика підготовки спортсменів на шляху до досягнення цілей сталого розвитку» (травень 2023 р., м. Київ); Всеукраїнському круглому столі «Офлайн та онлайн навчання: студентський дискурс» (листопад 2023 р., м. Вінниця); Всеукраїнській науковій конференції

«Сучасні погляди молоді на фізичну культуру, спорт та здоров'я людини» (травень 2024 р., м. Харків); науково-практичних конференціях кафедри історії та теорії олімпійського спорту Навчально-наукового олімпійського інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України (2022–2024 рр.)

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Мету та завдання дослідження було сформульовано із науковим керівником. Автором самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет, проаналізовано вітчизняний та міжнародний досвід. Здобувач самостійно виконав експериментальну частину дослідження із використанням педагогічних та соціальних методів, які в повній мірі підтверджують наукові гіпотези. Усі розділи власних досліджень, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації оформлені автором самостійно. Здобувачем сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. Дисертантом підготовлено матеріали для наукових публікацій та акти впровадження наукових розробок у практику за результатами дослідження.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота Коса Руслана Сергійовича «Відбір дітей до груп початкової підготовки з футболу з урахуванням раннього початку занять спортом» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію Коса Руслана Сергійовича на тему: «Відбір дітей до груп початкової підготовки з футболу з урахуванням раннього початку занять спортом» та наукові публікації

за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо врахування індивідуальних можливостей дитини на етапі початкової підготовки з урахуванням раннього початку занять футболом та їх організований перехід з дошкільного етапу на початковий етап підготовки; впровадження алгоритму відбору та набору футболістів-початківців за рівнем їх підготовленості. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу Косу Руслану Сергійовичу ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує ректору НУФВСУ утворити спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації Коса Руслана Сергійовича з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Оксана ШИНКАРУК, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, проректор з навчально-

методичної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Микола БЕЗМИЛОВ, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Олег БАЙРАЧНИЙ, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри футболу Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Олена МІТОВА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри спортивних ігор Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту;

опонент: Анна БОНДАР, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання та спорту Вінницького торгівельно-економічного інституту Державного торгівельно-економічного університету.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.фіз.вих., професор

Д.фіз.вих., доцент

К.фіз.вих., доцент

Голова засідання,

Д.фіз.вих., професор

Оксана ШИНКАРУК

Микола БЕЗМИЛОВ

Олег БАЙРАЧНИЙ

Лідія РАДЧЕНКО

Підписи Шинкарук О., Безмилова М., Байрачного О., Радченко Л., засвідчую

Начальник
відділу кадрів

Шинкарук О.В.